З ювілеєм!

Нелегкими шляхами — до визнання

6 ЛЮТОГО ВИПОВНИЛОСЯ 80 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ВИДАТНОГО ВЧЕНОГО З НАШОГО ПОЛІСЬКОГО КРАЮ, АКАДЕМІКА МИКОЛИ ВАСИЛЬОВИЧА МАКАРЕНКА

Одні дивляться на зірки і милуються ними, інші – дивлячись, думають, як зберегти життя людини дорогою до зірок. Мій видатний земляк Микола Макаренко більше належить до других, хоча й серед перших він теж чудово себе реалізовує.

Анатолій ШКУЛІПА,
письменник

Чи не доводилося вам помічати, що про близьку людину розповідати непросто? Завжди на пам'ять навертаються якісь деталі чи епізоди, що з різних боків характеризують її, але загальний образ через це проглядається не зовсім чітко… Як портрет у імпресіоністів: у світлотінях, неприродних, здавалось би, кольорах проступають очі, обличчя, постать і навіть характер.

Звичайно, словами портрет змалювати важко. Та й завдання такого я перед собою не ставлю. А ще й тому, що всієї газетної площі не вистачило б, аби достовірно передати образ доброї, щирої людини, винятково чуйної до людських бід, котра вміє розгледіти й підтримати навіть маленький промінчик світла і надії, – відомого українського вченого Миколи Васильовича Макаренка. Його друзі, колеги, земляки, ровесники, напевно, скористаються можливістю поділитися з іншими людьми тим, що пов'язане з Миколою Васильовичем та найбільше їм запам'яталося. Скористаюся цим і я, бо знаю про нього немало, знайомий давно, прагнув регулярно зустрічатися упродовж років двадцяти.

Отже, це людина знакова, особлива. Сказав би – велика, але уявляю, якою би могла бути його реакція на це. Микола Макаренко не любить славослів'я, він – людина скромна, котра, проте, знає собі ціну. Та й дивного в тому нічого нема, бо за спиною вченого десятки років титанічної наукової праці. Микола Васильович – із тих людей, яким вірять. Така риса завжди була рідкістю, а в нинішній час стала взагалі унікальним явищем. Вірять і люблять.

Головною рисою характеру Миколи Макаренка є правда. Правда ніколи не була модою, але попит на неї завжди підвищений. Задовольнявся він рідко. А щоби простувати шляхом правди, потрібні відвага, мужність. Запізнавши сповна наслідки цього, Микола Васильович не зрадив ні себе, ні своїх колег-побратимів, а в широкому розумінні – весь український народ. І за це треба йому вклонитися.

А ще Миколі Макаренку притаманна виняткова, надзвичайна людяність. За словами одного з його учнів і колег, із якими неможливо не погодитися, коли взяти збірник казок, то звичайні літери в ньому – це пересічні люди. А велика, червона літера – це Людяність.

Народився він 1937 року в Охіньках на Прилуччині в селянській родині Макаренків – Василя Івановича та Олександри Пилипівни, теслі й колгоспниці. Тут закінчив семирічку, а в сусідньому селі Переволочна – десятирічку. Не пройшовши за конкурсом до Уманського сільськогосподарського інституту, куди склав вступні іспити, повернувся в рідну оселю і два роки працював завідувачем Охіньківської сільської бібліотеки та заочно вчився в Ніжинському технікумі підготовки культурно-освітніх працівників. Із 1956-го по 1959 роки – служба на флоті. У 1959-му вступив і в 1963 році з відзнакою закінчив повний курс Черкаського державного педагогічного інституту ім. 300-річчя возз'єднання України з Росією (факультет фізичного виховання і спорту) за спеціальністю «фізичне виховання». Рішенням державної екзаменаційної комісії Миколі Макаренку присвоєно кваліфікацію вчителя фізичного виховання, анатомії та фізіології людини в середній школі.

Після закінчення інституту і двох місяців праці на посаді вчителя фізичної підготовки у школі № 14 у Черкасах склав іспити в аспірантуру на кафедру фізіології, став аспірантом № 2. Через відсутність умов для виконання дисертаційної роботи в Черкаському інституті й за домовленістю із сектором аспірантури АН УРСР та з дозволу Міністерства освіти УРСР був переведений до Києва – до аспірантури Інституту фізіології ім. О. О. Богомольця АН УРСР (директор – О. Ф. Макарченко) у лабораторію вищої нервової діяльності та типів нервової системи (керівник – учень академіка І. П. Павлова професор В. О. Трошихін).

1966 року після дострокового закінчення аспірантури й захисту кандидатської дисертації Президією АН був направлений на роботу в Інститут фізіології ім. О. О. Богомольця, де отримав посаду т. в. о. молодшого наукового співробітника, і пропрацював там до 2011-го, обіймаючи різні посади. До 1969 року працював молодшим науковим співробітником у лабораторії В. О. Трошихіна, з 1969-го по 1973 рік – у лабораторії оживлення відділу гіпоксичних станів (завідувач – академік М. М. Сиротинін), із 1973-го по 1994 рік – у лабораторії фізіології вищої нервової діяльності людини (з 1980-го по 1994 рік – її завідувачем), а з 1994-го і до середини 2011 року – провідним науковим співробітником відділу фізіології головного мозку.

У різний час обіймав посади професора кафедри фізіології в Черкаському, Херсонському, Волинському університетах; старшого, провідного чи головного наукового співробітника у військово-гуманітарному інституті, НДІ проблем військової медицини, Головному медичному управлінні СБУ, НДЦ (гуманітарних проблем) ЗС України, Українській військово-медичній академії, Національному НДІ оборонних технологій і воєнної безпеки України.

Протягом тривалого періоду наукової діяльності вченим розроблено ряд методичних прийомів та апаратів для експрес-діагностики властивостей основних нервових процесів, сенсомоторної сфери, психофізіологічних і вегетативних функцій, особистісних властивостей людини. Це ПНН-3-01 (прилад нервової напруги), ПНДО (прилад нейродинамічних обстежень), комп'ютерні системи «Славутич», «Прогноз», «Діагност-1», які нині застосовуються в різних країнах світу як для вирішення теоретичних проблем, так і у прикладних цілях. На методики з діагностування індивідуально-типологічних властивостей на рівні сенсомоторної реактивності людини отримано патенти на винахід. Створена й запроваджена у практику автоматизована методика виявлення психофізіологічної напруги операторів з керування рухомими об'єктами.

Миколою Макаренком запропонована та науково обґрунтована нова властивість – функціональна рухливість основних нервових процесів – як самостійна властивість вищої нервової діяльності. Вона характеризується максимальною швидкістю чи максимальною кількістю переробки розумової інформації різних ступенів складності з диференціювання позитивних і так званих негативних умовних сигналів у доданому ліміті часу та є інтегральним показником усіх швидкісних можливостей нервової системи: сприйняття сигналу, його аналізу, прийняття рішення і його виконання, видачі команди та її реалізація в ефекторних реакціях, що обумовлено не тільки швидкісними процесами у периферійній нервовій системі, а, що важливо, особливостями функціонування центральних нервових структур, їх аналітико-синтетичною діяльністю. Методика з виявлення цієї властивості пройшла апробацію на надійність і валідність, генетичну обумовленість (близнюковим методом) та вважається загальновизнаною.

На льотчиках-випробувачах і льотчиках військової й цивільної авіації, радіотелеграфістах і телеграфістах, операторах десантних кораблів на повітряній подушці й операторах наземних транспортних засобів, операторах енергосистем та спецконтингенту, курсантах військово-морських і військово-авіаційних училищ, спортсменах різної кваліфікації та різних видів спорту і студентах вузів, учнях середньої школи, технікумів та ліцеїв доведено, що функціональна рухливість і сила основних нервових процесів є базовими властивостями в забезпеченні сомато-вегетативних та психомоторних функцій, а також навчальної, професійної і спортивної діяльності. Саме ці властивості є найбільш імовірною фізіологічною передумовою у відмінностях між людьми.

Результати наукової діяльності представлені у 370 працях, у т. ч. шести монографіях із проблем реанімації, професійного відбору, психофізіологічної операторської праці й методів вивчення індивідуальних психофізіологічних відмінностей між людьми, онтогенезу, психофізіологічних функцій; двох брошурах із питань розвитку радянської космонавтики та відбору першого загону космонавтів; у десяти патентах на винахід і авторських свідоцтвах; дев'яти раціоналізаторських пропозиціях. Під керівництвом ученого підготовлено 6 докторів та 24 кандидатів наук, які працюють у різних країнах світу. За монографію «Психофизиологические функции человека и операторский труд» Президія академії наук України 1992 року присудила Миколі Макаренку звання лауреата премії імені О. О. Богомольця.

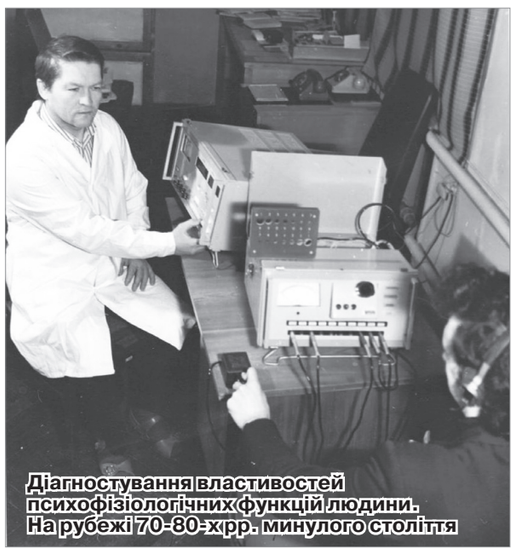

Діагностування властивостей психофізіологічних функцій людини. На рубежі 70-80-х рр. минулого століття

Громадська діяльність – вона ж наукова діяльність. Доктор біологічних наук, професор, академік Аерокосмічної академії, заслужений діяч науки й техніки України. Член Президії Українського товариства фізіологів ім. І. П. Павлова, член редколегії та редакційних рад журналів «Физиология человека РАН», «Фізіологічний журнал НАН України», «Гуманітарний вісник Збройних Сил України», «Збірник наукових праць МО Військово-гуманітарного інституту Національного університету оборони», а також вісників та альманахів Ніжинського державного університету ім. М. В. Гоголя, Волинського національного університету ім. Лесі Українки, Черкаського національного університету ім. Богдана Хмельницького, Херсонського державного університету, Миколаївського державного університету ім. В. О. Сухомлинського, Державного НДІ фізичної культури й спорту. Був членом спеціалізованої вченої ради по захисту докторських та кандидатських дисертацій при Київському національному університеті ім. Тараса Шевченка, а нині – в Інституті психології ім. Г. С. Костюка НАПН України та спеціалізованій вченій раді по захисту кандидатських дисертацій у Національному університеті оборони України: член Наукової Ради НДЦ гуманітарних проблем ЗС України, член Президії бюро Федерації космонавтики України та ін.

У 2002 році в Охіньківській загальноосвітній школі, де раніше навчався, за власні кошти заснував благодійно-заохочувальний Фонд Миколи Макаренка, метою якого є розвиток благодійництва, утвердження гуманізму та милосердя в суспільстві, сприяння розвиткові освіти й науки, виявлення серед школярів талановитої творчої молоді та допомога їй. Кошти зберігаються на депозитному рахунку у відділенні «ПриватБанку» у Прилуках.

Після закінчення кожного навчального року на загальношкільних зборах учителі, члени батьківського та учнівського колективів, представники органів місцевого самоврядування визначають суму грошової допомоги для творчої шкільної молоді і претендентів для матеріального заохочення. Як правило, серед стипендіатів благодійного Фонду – відмінники навчання, переможці та призери предметних олімпіад, лауреати районних і обласних конкурсів.

Діяльність благодійного фонду є справжнім стимулом для охіньківських школярів заробити гроші. Сума матеріальної винагороди для учнів зростає щороку по висхідній: 2004 рік – 900 гривень, 2005 рік – 1710 гривень, 2006 рік – 2300 гривень, 2007 рік – 3625 гривень, 2008 рік – 3700 гривень, 2009 рік – 3725 гривень, 2010 рік – 6000 гривень, 2011 рік – 6000 гривень… 2016 рік – 12 000 гривень. Школа має безперечні успіхи з фізичної культури та спорту. Тому серед нагороджених десяти останніх років – переможці районних і обласних спортивних змагань.

Тепер у навчальній діяльності учні вбачають повсякденну сумлінну працю, яка оплачується. Але підхід до цього справедливий, диференційований. До прикладу, Артемові Федорцю, переможцеві ряду районних олімпіад, дипломанту обласної олімпіади з фізики вручили 1500 гривень, його однокласникові Дмитру Маснусі, переможцеві районної олімпіади з хімії та фізики, – близько 1000. Ще один переможець районної олімпіади з інформатики та учасник обласної Станіслав Міхненко також отримав 1000 гривень, дехто – лише 80.

Благодійник поклав на рахунок охіньківських школярів пристойну суму, тому щороку вони ділять між собою відсотки. Чим не стимул? Нині шкільний благодійний фонд святкує свій черговий ювілей – 15 років із дня його створення.

Ось лише окремі відгуки про діяльність Фонду та його засновника:

«Славиться охіньківська земля справжніми працелюбами. На землі, порізаній ярами та схилами, отримували високі врожаї, здобуваючи освіту, досягали найвищих вершин у науці. Серед них М. В. Макаренко – людина-легенда, не лише в науці, а й у плані збереження та розвитку працелюбності сучасної молоді. Геніальна думка про створення благодійного Фонду для здійснення своїх прагнень – найкраще рішення. Щирі слова вдячності від учнів, учителів, батьків. Сподіваюся, що економічна ситуація в країні дасть можливість фонду діяти ще багато десятиліть. Спасибі за дієву допомогу у вихованні охіньківської надії».

Н. М. Денисенко, вчитель біології та хімії з 30-річним стажем, старший учитель, член наглядової ради Охіньківського шкільного благодійно-заохочувального Фонду М. Макаренка.

«Двадцять років тому ми заклали наріжний камінь шляхетної чудової справи. Тепер маємо можливість реально допомогти обдарованим дітям і тим самим стимулювати інших учнів.

Діяльність благодійного Фонду – вагомий чинник для покращення навчально-виховного процесу у школі, унікальне явище на освітянських теренах не тільки Прилуччини, а й Чернігівщини. Учні школи у III етапі всеукраїнських учнівських олімпіад демонструють відмінні результати на тлі великих базових шкіл району. Загалом за 2005-2016 роки учнями школи на обласних олімпіадах здобуто 25 дипломів (2 – I ступеня, 8 – II ступеня, 15 – III ступеня). Діти стали дипломантами з математики (1), історії (11), української мови і літератури (1), фізики (9), російської мови та літератури (3).

М. П. Марченко, вчитель історії, директор школи, відмінник освіти України, вчитель-методист.

«У житті кожної людини настає момент, коли вона шукає відповіді на запитання: який слід я залишаю на Землі. Таким слідом, котрий назавжди залишиться на охіньківській землі, є благодійно-заохочувальний фонд Вашого імені, шановний Миколо Васильовичу».

О. Г. Маснуха, вчитель російської мови та світової літератури з 48-річним педагогічним стажем, вища кваліфікаційна категорія.

«Фонд М. Макаренка, створений при Охіньківській ЗОШ I-III ступенів, є надзвичайно геніальною реалізованою задумкою. Це такі випадки, коли одна людина робить щасливими багатьох. І тут щастя не лише в тому, що школяр отримує грошовий еквівалент (хоча й це, звичайно, приємно), а те, що він – стипендіат! І для нас усіх повинно бути великою честю те, що на світі ще є такі люди, як Микола Васильович Макаренко, котрий для доброї справи не пошкодував ні своїх грошей, ні часу, ні сил. Цей надзвичайно добрий, щедрий та одночасно простий у спілкуванні чоловік подарував звичайним сільським дітям можливість реалізуватися».

Марина Марченко, переможниця III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії (3-тє місце, 2005 рік; 2-ге місце, 2006 рік; 1-ше місце, 2007 рік; 1-ше місце, 2008 рік); учасниця IV етапу Всеукраїнської олімпіади, 2007 рік (м. Біла Церква), золота медалістка школи 2008 року, випускниця історичного факультету Київського національного університету ім. Шевченка.

«Я пишаюся, що мені довелося навчатись у школі, де вчилися мої славні земляки. Вони досягли успіхів у праці, політиці, літературі, поезії, наукових дослідженнях. Серед них і наш славнозвісний академік Микола Васильович Макаренко. Він – виходець із простої сім'ї, а досягнув зоряних успіхів, лишає на землі свій неповторний слід, засновник благодійного Фонду. Наскільки відомо, в нашому районі ще в жодній школі немає такого виховного стимулу (як у плані престижу, так і, звичайно, матеріальному), як у нашій. Тож не випадково наші учні добре вчаться, захищають здобуті знання і честь школи як на районних, так і на обласних, всеукраїнських олімпіадах».

Ярослав Зінченко, переможець III етапу всеукраїнських олімпіад із математики і фізики (2005, 2007 роки), золотий медаліст школи 2009 року, випускник Київського політехнічного інституту.

«Перші самостійно зароблені кошти – це були гроші із благодійного фонду. А те, що вперше, запам'ятовується надовго».

Дмитро Марченко, срібний медаліст школи 2009 року, випускник Сумського державного педагогічного університету ім. А. Макаренка.

«Благословенні лиш любов і праця, а решта все – то суєта суєт», – писав Вадим Крищенко. Благодійний фонд, створений Вами для підтримки творчої молоді, – це і є та благословенна праця і любов».

Катерина Марченко, срібна медалістка школи 2009 року, випускниця Харківського національного університету внутрішніх справ.

«Знання, здобуті у стінах рідної школи, – це той фундамент, на основі якого кожний стипендіат Охіньківського благодійно-заохочувального фонду М. Макаренка будує своє життя. Коли я розповіла своїм однокурсникам, студентам Української медичної стоматологічної академії, що в Полтаві, про наш шкільний фонд, вони були щиро здивовані. А навчалися зі мною юнаки та дівчата з різних куточків України: із Львівщини й Херсонщини, Сумщини та Рівненщини. Адже про такий фонд вони чули вперше і по-доброму заздрили мені».

Яна Маснуха, переможниця III етапу Всеукраїнської олімпіади з історії (5-те місце, 2007 рік; 7-ме місце, 2008 рік; 5-те місце, 2010 рік), золота медалістка школи 2010 року, випускниця Української медичної стоматологічної академії.

«За свою увагу й підтримку Меценат і досі живе у творах Горація. За увагу, виявлену Вами, зичу жити вічно у творах, створених нами».

Максим Терещенко, переможець III етапу Всеукраїнської олімпіади з історії (4-те місце, 2008 рік; 2-ге місце, 2010 рік), випускник Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

За роки роботи в Інституті фізіології та в НДЦ Микола Васильович Макаренко відзначений грамотами й подяками різного ґатунку, в тому числі знаками «Ударник комуністичної праці» за 1971 та 1980 роки; «Переможець соціалістичного змагання» – 1979 рік; «Ударник одинадцятої п'ятирічки» – 1986 рік. У 1983-му нагороджений медаллю «В пам'ять 1500-річчя Києва»; в 1988 році рішенням Президії бюро Федерації космонавтики СРСР – медаллю імені академіка С. П. Корольова. Від імені Президії Верховної Ради СРСР у 1990-му – медаллю «Ветеран праці»; в 1990 році у відповідності з постановою Державного Комітету Ради Міністрів СРСР зі справ винахідництва та відкриття – нагрудним знаком «Изобретатель СССР»; у 1998-му – Президентом України – медаллю Жукова. У 2004 році за заслуги з відродження духовності в Україні та утвердження Помісної Української Православної Церкви – орденом Святого рівноапостольного князя Володимира Великого III ступеня. Наказом міністра оборони України у 2006-році Миколу Макаренка нагороджено медаллю «15 років Збройним Силам України» та нагрудними знаками «Науково-дослідний центр гуманітарних проблем ЗС України» і «Національний університет оборони України».

Незважаючи на численні вигідні пропозиції працювати за кордоном, Микола Макаренко 47 років невтомно трудився в Інституті фізіології ім. О. Богомольця. У побуті Микола Васильович – надзвичайно скромний, чуйний. Його життєве кредо – допомагати людям. Микола Макаренко не є новим українцем, його матеріальні статки досягаються титанічною науковою працею. Мріє про те, що шляхетну справу створення благодійних фондів у школах продовжать інші випускники шкіл України, які мають для цього матеріальні можливості.

Микола Васильович досить часто приїздить у рідне село, де й досі є оселя його дитинства та юності. Найсвятіше місце для нього – сільське кладовище. Могили батьків завжди доглянуті його руками. На рідному обійсті багато працює фізично.

У минулому Микола Макаренко мав неабиякі досягнення з різних видів спорту, за що отримав численні нагороди. Майстер спорту з класичної боротьби. Не палить. Його перебування в нашому селі – це не що інше, як пропаганда здорового способу життя.

Микола Васильович – частий гість школи. Значну частину книг зі своєї домашньої бібліотеки він подарував учням.

Щороку грошова сума фонду зростає за рахунок банківських відсотків та нових вкладів благодійника.

За плечима – довге життя. Поважний вік дає про себе знати. Підводить здоров'я, та відчуття захищеності і щастя поповнює родина, продовжувачі славного хліборобського роду Макаренків. А ще – друзі, колеги, учні.

Многії літа Вам, Миколо Васильовичу! І низький уклін за Вашу багаторічну наукову працю, за благодійність, людяність, чуйність, за добрі справи, які впродовж життя робили для людей.

Микола МАРЧЕНКО,
директор Охіньківської загальноосвітньої школи
Прилуцького району

Незабутні

Дружина Коцюбинського

Онук геніального письменника, колишній директор Чернігівського літературно-меморіального музею-заповідника Михайла Коцюбинського Юлій Романович Коцюбинський про свою кохану дружину Антоніну Іллівну говорив так: «Тонечка – це все моє життя! Вона – мій янгол-охоронець, найперша моя порадниця в усьому. Без неї я багато чого просто не зробив би, не втілив би задумане. Вона – завжди поруч і в усьому мене підтримує. Це – справжня Берегиня родини Коцюбинських». І в цих словах – така справжня велика любов і щира вдячність!

Знаю, що до Антоніни Коцюбинської з величезною повагою ставилися такі видатні світочі української літератури, як Михайлина Коцюбинська, Микола Вінграновський, Євген Гуцало, Володимир Дрозд, Ірина Жиленко… Про неї зараз чуйно та проникливо відгукуються Михайло Слабошпицький, Микола Жулинський, Юрій Мушкетик, Леонід Горлач, Рауль Чілачава й багато інших письменників, просвітян, педагогів, патріотів України. Та й у рідному Чернігові Антоніну Іллівну всі любили, і кожна зустріч із нею була для нас неповторною – така це яскрава й дивовижна особистість. Навіть не хочеться вживати таке слово – була. Адже вона завжди була й буде нашою дорогою Берегинею.

Антоніна Іллівна відійшла у вічність у День Соборності України – на 76-му році життя. До останньої миті вона жила музеєм М. Коцюбинського, постійно цікавилася літературними справами, спілкувалася з письменниками, науковцями, педагогами. Довкола неї та родини Коцюбинських гуртувалася справжня еліта Чернігівщини й України. Антоніна Коцюбинська разом із сином Ігорем та його дружиною Наталією гідно продовжила справу Юлія Романовича Коцюбинського. Це – видатний Педагог, просвітянка, невтомна захисниця й популяризатор української мови, велика подвижниця!

Антоніна Іллівна народилася 30 січня 1941 року у Великому Карашині Макарівського району на Київщині, лише за 9 кілометрів від батьківщини знаменитого українського вченого-богослова, мужнього діяча УНР Івана Огієнка (митрополита Іларіона), котрий народився у Брусилові. Її раннє дитинство припало на важкі воєнні часи. Після війни навчалася в середній школі в сусідньому селі, що звалося Рожів, багато трудилася в колгоспі. А 1959 р. Антоніна вступила на філологічний факультет Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка. Під час навчання доля звела її з майбутнім чоловіком – Юлієм Коцюбинським, онуком класика. Це була її доля – велике та вірне кохання на все життя. Одного пам'ятного дня юна студентка Коцюбинська самовіддано рятувала бібліотеку Академії наук, котру підступно підпалив агент КДБ. Не вагалася жодної хвилини – одразу ж поспішила на допомогу.

У 1964 році Юлій та Антоніна одружилися, закінчили університет і за направленням приїхали до Чернігова. Тут Антоніна Іллівна прийшла працювати вчителем української мови та літератури до середньої школи № 6, де й трудилася 38 років. За цей час вона зарекомендувала себе як талановитий педагог, чуйний та люблячий вихователь молоді, прекрасний організатор. Саме з її ініціативи у школі було створено музейну кімнату «Літературна Чернігівщина». Вона проводила літературні вечори, презентації, цікаві творчі зустрічі з письменниками, обрядові свята… Як член «Просвіти» та Союзу українок брала активну участь у житті міста. Не пропускала жодного літературно-мистецького заходу в музеї-заповіднику М. Коцюбинського. У своїй педагогічній роботі користувалася спадщиною визначної діячки УНР, педагога Софії Русової, популяризувала творчість Богдана Лепкого – шляхетного побратима Великого Сонцепоклонника. Як і класик української літератури Михайло Коцюбинський, Антоніна Іллівна цікавилася творами видатного західноукраїнського етнографа Володимира Шухевича.

Подвижницю і патріотку Антоніну Коцюбинську нагороджено орденом «Знак пошани». Вручено їй і почесну відзнаку Міжнародної літературно-мистецької академії України – міжнародну патріотичну медаль Івана Мазепи. Антоніну Іллівну неодноразово обирали депутатом міської ради.

Юлій та Антоніна Коцюбинські виховали прекрасних сина і доньку. Антоніна Іллівна дуже хвилювалася за свого сина – директора музею М. Коцюбинського, правнука класика – Ігоря Коцюбинського, який рік захищав Україну від окупантів; але водночас вона щиро пишалася ним, визнавала, що Ігор гідний свого великого прадіда Михайла Коцюбинського та прекрасного тата – Юлія Коцюбинського. Для Ігоря Юлійовича ці щирі слова його мами стали найвищою відзнакою!

Антоніна Іллівна була дбайливою і доброю господинею, люблячою дружиною, мамою та бабусею, душею чудового товариства, яке працювало і збиралося в музеї М. Коцюбинського, що став її другою домівкою. Щорічно на День учителя десятки колишніх учнів Антоніни Коцюбинської приходили привітати свою Вчительку. Вона залишила яскравий слід на землі, тож пам'ять про хорошу і світлу людину житиме вічно в наших серцях. Такі найкращі та найшляхетніші особистості, як Юлій Романович і Антоніна Іллівна Коцюбинські, лишаються незабутніми!

Отож уже зараз потрібно подумати про те, щоб увічнити пам'ять про це видатне подружжя меморіальною дошкою, створити їм гідний пам'ятник – можливо, в музеї М. Коцюбинського, популяризувати творчість Юлія Романовича. Все-таки повинна бути в нашому Чернігові вулиця родини Коцюбинських – на честь великих патріотів і подвижників, котрі жили й самовіддано працювали на благо незалежної, суверенної України, серед яких – видатний літературознавець, Шевченківський лауреат Михайлина Хомівна Коцюбинська та гордість Чернігова – Юлій Романович і Антоніна Іллівна Коцюбинські.

Сергій ДЗЮБА

«Чернігівський beau monde, або Записки бібліографа» та «Чернігівська старовина»

Презентації

На засіданні клубу «Краєзнавець» було презентовано книгу нашої шановної колеги Людмили Студьонової «Чернігівський beau monde, або Записки бібліографа» та збірник праць громадського діяча і краєзнавця Василя Хижнякова «Чернігівська старовина», який підготували до друку провідні українські історики Олександр Коваленко, Андрій Курданов та Олександр Рахно.

Обидва новодруки побачили світ за кошти обласного бюджету в рамках обласної Програми підтримки розвитку інформаційної та видавничої сфер Чернігівщини на 2016-2020 роки.

Автор видання «Чернігівський beau monde, або Записки бібліографа», бібліотекар із понад 50-річним стажем, Людмила Валентинівна Студьонова наголосила, що присвячує книгу 140-річчю з часу заснування своєї рідної бібліотеки, Чернігівської ОУНБ ім. В. Г. Короленка. Авторка підкреслила: хоча спомини й носять особистий характер, її метою було показати діяльність обласної бібліотеки у контексті культурно-мистецького життя Чернігова 60-90-х рр. XX ст.

Директор ОУНБ ім. В. Г. Короленка Інна Аліференко щиро привітала пані Людмилу з виходом чергової книги та висловила надію, що ця розвідка стане достойним внеском у вивчення історії не тільки бібліотеки, а й Чернігівщини загалом.

Теплими словами, віршами, емоційними зізнаннями вітали авторку нової книги поет, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка Дмитро Іванов; голова правління Чернігівської обласної організації Національної Спілки краєзнавців України, президент клубу «Краєзнавець», директор Навчально-наукового інституту історії, етнології та правознавства імені О. М. Лазаревського ЧНПУ імені Т. Г. Шевченка, професор Олександр Коваленко; відомий журналіст, шеф-редактор часопису «Сіверянський літопис» Сергій Павленко; голова Чернігівського районного осередку Національної спілки краєзнавців України, заступник голови Чернігівської районної держадміністрації Андрій Курданов; бібліотекар відділу мистецтв Валентина Золотар.

Наступним виданням, що було презентоване, стала збірка праць відомого громадського діяча та краєзнавця Василя Михайловича Хижнякова (1842-1917) з історії Чернігівщини XVIII – початку XX ст. «Чернігівська старовина». Цікаву й дуже корисну, з огляду на сучасні реформи місцевого самоврядування, книгу представили її упорядники: директор Навчально-наукового інституту історії, етнології та правознавства імені О. М. Лазаревського ЧНПУ імені Т. Г. Шевченка, професор Олександр Коваленко; завідувач кафедри історії України Навчально-наукового інституту історії, етнології і правознавства імені О. М. Лазаревського ЧНПУ імені Т. Г. Шевченка, кандидат історичних наук Олександр Рахно та заступник голови Чернігівської райдержадміністрації Андрій Курданов.

Роздумами про прочитану книгу й непересічну особистість її автора поділився голова правління Чернігівського обласного об'єднання єврейських громад та організацій, головний редактор газети «Тхия» Семен Бельман.

Із книжково-ілюстративними виставками «Дар заглядати вглиб. З краєзнавчого доробку Людмили Студьонової» та «Громадський діяч та історик Василь Хижняков (1842-1917)» ознайомила присутніх авторка цих рядків – модератор заходу, завідувач відділу краєзнавства, на завершення зустрічі побажавши подальшої творчої наснаги всім авторам та гостям і подякувавши головному інженерові Анатолію Іщуку за гарно налаштований скайп-зв'язок із Л. В. Студьоновою.

Ірина КАГАНОВА